

Catedra de chimie analitică a I.M.F. din București (cond.: prof. Gh. Ciogolea)

NOTE DESPRE DEONTOLOGIA FARMACEUTICĂ

Gh. Ciogolea

O profesie se onorează prin personalitățile care o ilustrează. Din acest punct de vedere farmacia are un trecut glorios. Îndeosebi secolul al XIX-lea corespunde unei epoci strălucite a farmaciei mondiale, pentru că în această epocă s-a desfășurat activitatea rodnică a unei întregi pleiade de mari farmaciști.

Este destul să amintim personalități ca: *Pogendorf, Dumas, Pettenkoffer, Courtois, Ballard, Peletier.*

Insuși *Pasteur*, părintele bacteriologiei, unul din geniile cele mai fertile ale secolului al XIX-lea, a profesat la școala de farmacie din Strasbourg.

Important este ca tinerele generații să-și cunoască înaintașii, să cunoască marile progrese și binefaceri pe care unanimitatea le datorează farmaciștilor. În felul acesta cei care îmbrățișează cariera de farmacist, se vor simți ei înșiși datori să contribuie la prestigiul profesiei pe care și-au ales-o, să fie mândri de ea, s-o practice cu demnitate.

Voi face o scurtă incursiune în trecutul farmaciei românești pentru a evoca în mod fugitiv figurile înaintașilor noștri de seamă, pentru a scoate în relief activitatea multilaterală pe care au desfășurat-o și tradiția materialistă a profesiei noastre.

Constantin Hepites exercita alături profesiunea de medic cit și cea de farmacist. *Hepites* în 1832 a deschis farmacia „Acuila română” la Brăila, vestită la timpul său în toată țara, mai ales prin laboratorul ei de analize, în care s-au format numeroși experți. El are meritul deosebit de a fi redactat prima farmacopee română în limba latină și română, publicată în 1863. *Samoil Konua* s-a distins prin studiul apelor minerale din Slănic-Moldova. *Iosif Szabó* prin lucrarea intitulată „Flora Moldaviae” în 3 volume aparute în 1842. *Andrei Frank* a fost cel dintâi chimist al tribunalului din capitala României. *Adolf Trausch, Frederic Bruss, Bartolomei* au ținut cursuri la Școala superioară de farmacie. Modestul farmacist militar *Bartolomei* fost elev al lui *Frank*, a predat botanica medicală și farmaceutică în locul învațatului botanist *Grecescu*.

Urmașul lui *Cobălătescu*, profesorul *Mrazek*, a fost farmacist și a lucrat mulți ani la receptura, alături de părintele său. Profesorul *Mina Minovici*, organizatorul și întemeietorul medicinei judiciare din România a avut de asemenea o dublă pregătire de farmacist și de medic. *Ștefan Minovici*, primul decan al Facultății de farmacie, înființată în 1923, este o pildă înălțătoare a unei vieți de muncă pentru binele profesiei farmaceutice. Pentru meritele sale în reorganizarea și dezvoltarea farmaciei românești i s-a conferit titlul de doctor în farmacie — *honoris causa*.

De la *Ștefan Minovici* și colaboratorii săi farmaciști a rămas un mare număr de lucrări științifice.

Ștefan Minovici, spirit energic și întreprinzător, a știut să se facă ecoul năzuințelor corpului farmaceutic din România, luptând cu abnegație pentru propășirea învățămîntului farmaceutic din țara noastră.

Printre personalitățile de seamă de mai târziu trebuie să menționez, mai ales, pe profesorul *C. N. Ionescu*, care ne-a lăsat un bogat și prețios material în diversele domenii în care a activat, prin aportul său ca farmacist și ca om de știință și de învățămînt.

Cuvintele lui: „Pentru tinerele generații de farmaciști nu există decît o singură posibilitate și anume, să se pregătească cît mai temeinic din pînă de vedere științific și în vederea unei producții industriale. Să privească viitorul cu încredere în forțele lor, depunînd în slujba poporului muncitor tot devotamentul și puterea de creație, care vor ridica și mai sus profesia de farmacist” — au și astăzi o evidență actualitate.

Alături de profesorul C. N. Ionescu, la loc de cinste, trebuie așezați *Ion Polovraganu, Emil Belcoț, Constantin Kolló*, care după 23 August au știut să orienteze cercetările potrivit nevoilor realităților țării noastre, contribuind la dezvoltarea industriei farmaceutice românești.

Cunoașterea realizărilor obținute de înaintașii noștri ne arată drumul pe care noi înșine trebuie să-l urmăm. Totodată din trecutul farmaciei românești se pot trage o serie de învățăminte menite să înlesnească fixarea principiilor fundamentale ale practicii farmaceutice.

Deontologia este cunoașterea datoriilor ce trebuie îndeplinite. Ea are ca scop ridicarea calităților morale ale profesionistului prin dezvoltarea și educarea simțului datoriei. Acest cuvînt cuprinde în sine datoria față de profesione, față de sine însuși, datoria față de colegi și corpul căruia îi aparții, datoria față de oamenii cu care profesionistul vine în contact, precum și raporturile pe care farmacistul trebuie să le aibă cu medicul, pe scurt datoria față de societatea din care faci parte.

Farmacistul îndeplinește un rol social însemnat, profesia sa fiind umanitară prin esența ei. Oamenii suferinzi se apropie de farmacist cu toată încrederea și această încredere trebuie justificată pe deplin. În trecut însă, în regimul burghezomozieresc, absolventul facultății de farmacie era lăsat la voia întîmplării. Nimeni nu se ocupa de el spre a-l îndruma pe calea unei activități strict științifice, pusă în slujba ocrotirii sănătății publice. Situația social-economică a farmacistului, individualismul, concurența, goana după cîștiguri din societatea burgheză îl împingeau adesea spre mercantilism care duce la descalificarea farmacistului și decăderea inevitabilă a profesiei sale.

Astăzi, datorită noii organizări a sectorului farmaceutic, datorită pregătirii pe care o capătă în învățămînt, educării în spiritul moralei socialiste și îndrumării ce i se dă după absolvirea studiilor universitare, farmacistul nu mai poate fi suspectat în ce privește îndeplinirea datoriilor lui sociale.

Farmacistul din societatea socialistă va ști cum să se conducă, cum să-și îndeplinească datoria și cum să-și reclame drepturile, căci datorii fără drepturi nu se pot concepe.

Pentru o mai clară înțelegere a celor ce urmează, voi aminti unele caracteristici ale profesiei.

Farmacia, eliberată de promiscuitățile din trecut, se afirmă ca o profesie științifică prin înaintașii care au ilustrat-o, prin studiile pur științifice care stau la baza ei, prin pregătirea universitară care precede obținerea diplomei, prin rolul social ce revine astăzi farmacistului în lupta dusă împotriva bolii pe tărîm științific.

S-a spus pe drept cuvînt: „Farmacia ori va fi științifică, ori nu va exista”.

Pentru a rămîne în mod conștient unitară, ea trebuie să devină din ce în ce mai științifică.

Farmacia are ca preocupare permanentă prepararea în condiții optime a medicamentelor.

Farmacia este un post de prim-ajutor, adesea primul loc unde aleargă accidentații.

Farmacistul își duce munca în perfectă colaborare cu medicul ambii, factori chemați să contribuie la opera de ocrotire a sănătății publice.

Ținînd seama de considerentele menționate și de altele pe care nu le mai enumăr, voi încerca să arăt cum trebuie să procedeze farmacistul în cursul activității sale, cum trebuie să acționeze în diferite împrejurări.

Ideile pe care le împărtășesc aş dori să fie primite ca rezultat al îndelungatei mele activităţi profesionale şi didactice, cunoscător al stărilor de lucruri de la noi. Ele reflectă experienţa unui om mai în vîrstă care doreşte s-o împărtăşească celor mai tineri.

Mă voi referi la cîteva aspecte pe care le ridică pregătirea şi exerciţiul profesiei farmaceutice.

Farmacistul are nevoie de cunoştinţe multilaterale. De aceea, el trebuie să citească în tot cursul vieţii sale, să se ţină la curent cu progresele realizate în diferite domenii şi mai ales, în domeniul specialităţii sale. Imbogăţirea permanentă a cunoştinţelor sale îi va permite să imbine teoria cu practica.

Profesionistul trebuie să-şi desfăşoare activitatea în condiţii care să-l pună în alaturarea oricărei critici. Se înţelege că scopul acesta nu poate fi atins, dacă — de exemplu — nu respectăm o anumită ordine în lucru; dacă efectuăm concomitent două reţete, ceea ce din punct de vedere tehnic este cu desăvîrşire interzis; dacă lăsăm pe receptură — fără a fi necesar — vasele cu substanţe de la o reţetă efectuată înainte, riscînd ca din neatenţie să folosim o altă substanţă decît cea prescrisă, ceea ce poate duce la erori grave; dacă ne lipseşte calmul necesar sau nu ne concentrăm îndeajuns în momentul cînd preparăm medicamentul, aşa că putem face substituiri regretabile în dauna calităţii medicamentului şi a noastră ca profesionişti; dacă tărăgănăm sau amînăm prepararea medicamentului solicitat; dacă la întrebările ce ni se pun, nu dăm cuvenită atenţie sau manifestăm indiferenţă, nu ne uităm la persoana care ni se adresează şi dăm răspunsuri de mîntuială etc., etc.

Bolnavul trebuie să aibă siguranţa că este servit în mod competent şi corect.

Prin noi bolnavul poate obţine vindecarea, iar dacă pricepera sau stîm de munca lasă de dorit, el poate să obţină un medicament care să-i pericliteze viaţa.

Trebuie subliniat că farmacistul răspunde de actele sale într-o măsură care nu-şi găseşte egal în alte profesii.

Un principiu care se impune este următorul: farmacistul trebuie să se facă respectat prin comportarea sa, dacă vrea să se bucure de consideraţia publicului.

Ut sementem feceris ita metes = cum vei semăna, aşa vei secera. Sau în traducere liberă: Cum îţi vei aşterne, aşa vei dormi.

O profesiune este cu atît mai respectată, cu cît cei ce o exercită se respectă mai mult pe ei înşişi şi între ei.

Farmacistul este un intelectual care trebuie să-şi caute distracţiuni care înalţă omul, interzicîndu-şi-le pe acelea care l-ar putea face să piardă consideraţia celor din jurul său.

În relaţiile sale cu publicul, farmacistul nu va fi nici familiar, nici vulgar, nici prea distant; el va fi politicos, îndatoritor, amabil.

Farmacistul nu va brusca şi nu va zeflemisi oamenii simpli, care-i pun uneori răbdarea la încercare.

Să fim severi faţă de oamenii lipsiţi de respect, să punem la punct pe cei ce — intrînd în farmacie ca la ei acasă — ar încerca să adopte faţă de noi un aer de superioritate. Nu vom tolera nimănui nici îngîmfarea, nici uitarea buneii cuvinţe. Vom lua imediat poziţie pentru a ne face respectaţi, pastrîndu-ne întotdeauna stăpînire de sine.

În toate împrejurările vom fi prudenţi, niciodată afectaţi, blinzi şi totdeauna animaţi de dorinţa de a ajuta oamenii în suferinţă, căci acest sentiment constituie esenţa profesiei farmaceutice.

Să fim sîntătorii acestor oameni, prietenii lor.

Vom reuşi astfel să alinăm multe suferinţe şi ne vom atrage recunoştinţa altor şi altor oameni necăjiţi.

Iată o popularitate de invidiat, o popularitate care înalţă omul. Totodată, o asemenea popularitate va ridica prestigiul profesiei de farmacist la o înălţime de asemenea de invidiat.

Înfăţişarea farmaciei, ţinuta şi îmbrăcămintea farmacistului pot impresiona favorabil sau defavorabil pe oamenii cu care el vine în contact.

Să nu fumăm în farmacie pentru a avea dreptul să interzicem publicului de a fuma în faţa noastră.

Sa avem grijă ca tot ce este pe noi și în jurul nostru să fie de o curătenie exemplară.

Din primul moment bolnavul își pune întrebarea dacă poate sau nu să aibă încredere în persoana de la care așteaptă medicamentul salvator. Dacă el observă — de exemplu — un halat murdar, o îmbrăcăminte care lasă de dorit, părul nepieptănat, buzele roșite exagerat, unghiile nelăuate, neglijate, atunci omul se retrage și caută altă farmacie, cu alții de farmaciști. Pe scurt trebuie făcut totul pentru a se evita aprecierile nefavorabile ale publicului despre farmacist care este considerat atîta timp cît nu se desconsideră el însuși.

Relațiile și obligațiile între colegi, între farmaciști și medici, trebuie să fie sincere, corecte. Relațiile prietenoase, sentimentele reciproce de simă și consoțare, solidaritatea în toate acțiunile, sînt cheazășia unei înțelegeri armonioase.

Între farmacist și medic, egali din punct de vedere profesional, cu diplome echivalente, trebuie păstrată aceeași situație de egalitate. Nu poate fi vorba de prioritatea unuia față de celălalt.

Problemele spinoase ce pot să apară în exercitarea profesiunii lor trebuie rezolvate prin colaborare de la egal la egal. De exemplu:

Se prezintă adesea farmacistului prescripții medicale formulate greșit: doze depășite, incompatibilități chimice și fiziologice, lapsus calami manifeste, termeni oșniși, etc., etc. În asemenea cazuri se cere mult tact. Farmacistul nu va lăsa să se vadă nedumerirea sa. Dacă este cazul ca el să chestioneze persoana care a adus rețeta, trebuie să o facă cu toată prudența. Nu trebuie să se lase medicul descoperit față de bolnav. Farmacistul va căuta să cîștige timp pentru a consulta tratatele, pentru a vorbi cu medicul. Dacă nu se poate lua legătura cu medicul prin telefon sau în alt mod și dacă administrarea medicamentului ar poate suferi întârzieri, el va face rectificarea, din oficiu și va comunica medicului rectificarea pe care a făcut-o.

Am înșirat o serie de fapte, care pot fi completate cu altele, multe și valoroase, de către fiecare din cei cu experiență în profesiune.

Generația mea a trăit și a profesat sub povara schimbărilor social-politice profunde din perioada dintre cele două războaie mondiale.

În această societate umanitarismul, simțul dreptății, respectul față de om erau adesea încălcate chiar de către aceia care ar fi trebuit să propovăduiască și să practice aceste virtuți.

Oamenii muncii au fost privați de cele mai elementare drepturi. Intelectualii onești, legați de popor se simțeau din ce în ce mai stînjeșiți și mai străini în mediul acestei societăți, cu o morală ipocrită, antiumană.

Farmacistul nu a avut condițiile necesare să-și dezvolte plenitudinea capacităților intelectuale și morale.

În societatea socialistă situația farmacistului s-a schimbat radical.

Farmacistul de azi dă indicații asupra rolului medicamentului, administrării lui corecte, condițiilor de păstrare pentru a împiedica alterarea sau inactivarea lui, are sarcina de a populariza în masele largi cunoștințele de igienă și profilaxia individuală (igiena muncii, a alimentației, a traiului, etc.); de a combate leacurile băbești, superstițiile și prejudecățile; el participă la opere de interes social în care știința își aduce aportul, contribuie la ridicarea standardului de sănătate și de viață în comunitatea noastră, el are o orientare ideologică bazată pe concepția materialistă marxist-leninistă, care formează baza conștiinței politice și constituie îndreptarul cel mai de preț în exercitarea profesiunii sale.

În trecut, majoritatea absolvenților facultății de farmacie îngroșau rîndurile șomerilor cu diplome universitare; astăzi tinerii noștri farmaciști își au asigurate locurile în producție, unde lucrează cu elan, consacîndu-și întreaga putere de muncă și de creație operei patriotice de construire a socialismului în patria noastră.

Sosit la redacție: 14 ianuarie 1963.